

Flamsk og wallonsk – de to sprog i Belgien

AF ALBERT D'HAENENS

Belgien, som sammen med Holland er det tættest befolkede land i verden, er som selvstændig stat relativt ung. Under Revolutions- og Napoleonskrigene erobredes det af Napoleon og indlemmedes 1797 i Frankrig. Ved Wienerkongressen 1814-15 blev Belgien på britisk foranledning forenet med Holland til kongeriget *De forenede Nederlande*. Inspireret af den franske revolution rev Belgien sig løs 1830 og blev et selvstændigt kongerige, hvis neutralitet garanteredes af stormagterne i 1839.

Indadtil prægedes den nye stat – trods materiel fremgang med blomstrende handel – af stærke sociale modsætninger der førte til stadige strejker og blodige sammenstød mellem arbejdere og militær. Samtidig skærpedes modsætningerne mellem de flamsk- og fransk- eller wallonsktalende befolkningsgrupper. Og det til trods for at det flamske sprog havde været landets kultursprog med eget skriftsprog og en rigt udviklet litteratur. Men fra Ludvig XIVs tid (slutningen af 1600-tallet) var der begyndt en forfranskning af de højere klasser, der var endt i en fuldstændig tilsidesættelse af det flamske sprog. I den brede befolkning bevarede det flamske sprog dog sin århundredgamle status, og i 1898 anerkendtes flamsk som officielt sprog i Belgien ved siden af wallonsk. I dag er der blandt Belgiens næsten 10 mill. indbyggere tre sproggrupper:

flamsktalende	ca. 60 %
wallonsktalende	ca. 40 %
tysktalende	ca. 60.000

Både flamsk og wallonsk er altså officielle sprog i Belgien hvilket primært indebærer at begge sprog er obligatoriske fag i skolen således at alle belgiere – uanset deres oprindelige sproglige baggrund – kan tale sammen og forstå hinanden. Alle officielle skrivelser, lovtekster, inskriptioner, tekster på skilte osv. er affattet på begge sprog.

Flamlændere og wallonere har altså levet fredeligt sammen i mere end 150 år inden for rammerne af én stat. Mange belgiere, ikke mindst flamlænderne vil dog med en vis ret sætte spørgsmålstegn ved berettigelsen af denne påstand. Således siger Rik Boel, som er formand for Kulturrådet for det Flamske Samfund i et interview: "En velræsonneret kritisk attitude overfor begrebet stat er under alle omstændigheder nødvendig, hvadenten staten er belgisk, europæisk eller flamsk. Det der interesserer mig mest, er de mennesker der bor i dette land. Som formand for Kulturrådet for det Flamske Samfund har jeg sagt at både dette at være flamsk nationalist og samtidig tilhænger af statssamfundet udspringer af en ægte følelse, social medfølelse og stor bekymring for de mennesker der lever i det man kalder det "fattige" Flandern. Den samme bekymring var udgangspunktet for den flamske bevægelse der blev ledet af mennesker der kæmpede for kulturel frigørelse side om side med socialistiske arbejdere som kæmpede for almindelig stemmeret og enhvers ret til at arbejde i sin egen region.

At fejre Belgien er efter min mening først og fremmest et spørgsmål om at sikre at denne voldsomme bekymring ikke forsvinder i en eller anden form for fantasiland afskåret fra virkeligheden gennem urealistiske forestillinger og outreret folkløse, men at det forholder sig effektivt til de mænd og kvinder som bor og arbejder i dette land, at det skal lære os at definere vore mål, udarbejde en nøjagtig oversigt over metoder og midler, og helt konkret finde udtryk i den strategi der er udarbejdet for at opnå yderligere reformer som stadig er påkrævede i den politiske struktur i dette land.

Når det er sagt, må vi også indrømme at den belgiske stats struktur har givet rigelig plads for en gradvis – og, for størstedelens vedkommende, gnidningsløs – overgang til større og større frigørelse både for flamlændere og arbejdere.

Grundloven af 1831 – måske den mest avancerede på sin tid – sikrede et stort mål af frihed for den enkelte borger. Lederne af de vigtige frihedsbevægelser var i stand til at bruge denne frihed på en kreativ og ihærdig måde for at nå deres mål:

- fuld lighed mellem flamlændere og wallonere
- almindelig valgret
- 8-timers arbejdsdag
- Vandervelde loven (Lov som skulle beskytte arbejderne som forbrugere)
- obligatorisk skolepligt for alle
- indførelse af et socialt sikkerhedssystem
- obligatorisk hollandsk-undervisning for alle
- Kulturoverenskomsten (Overenskomst fra 1972 som beskytter filosofiske og ideologiske minoriteter)
- kulturelt selvstyre
- afslutning af koloniperioden og udvikling af Kooperation.

Det må understreges at indførelsen af sikkerhedsvagter i grundloven af 1970 har svækket det parlamentariske demokrati.

Lad os imidlertid håbe at vi under den nuværende demokratiske regering vil klare alle de andre udfordringer som vi står over for f.eks. miljøproblemet, den økonomiske krise, automatiseringen og den deraf følgende avancerede teknologi (med en tilsvarende reduktion i behovet for arbejdskraft), samt problemet med lige jobmuligheder. Hvis demokratiet ikke må udvides fra den politiske arena til også at gælde det sociale og økonomiske område, vil vi nemlig fortsat være ofre for kræfter som vi må lære at styre.

Til slut vil det være rimeligt at nævne tilbagegangen for den belgiske stat ligesom for øvrigt for alle andre stater. For det første på grund af regionaliseringen (på det interne plan) og for det andet som et resultat af integration (på det eksterne plan) i en europæisk, nordatlantisk og verdensomspændende sammenhæng.”

I et tilsvarende interview om wallonerne udtaler Léon Hurez sig. Han er præsident for Kulturrådet for det Franske Samfund.

På interviewerens spørgsmål om hvem han egentlig er, svarer han: “Det er et spørgsmål som jo altid er vanskeligt at svare på for en selv.

Jeg tror imidlertid jeg har ret når jeg siger at det der karakteriserer mig mest på det strengt personlige plan, er loyalitet, loyalitet over for et socialt miljø, loyalitet over for ideer, loyalitet over for mit valg af livsform, over for bestemte steder og bestemte personer.

Og jeg tror at denne dominerende faktor i mit personlige liv har bestemt forløbet af min politiske karriere, først som kæmpende, som politiker og senere som minister. Jeg har altid været en wallonsk socialist, i begge disse to termers oprindelige betydning.

Jeg var kæmpende socialist meget tidligt dels fordi jeg er født og opvokset i arbejderklassen i “Det sorte land” (betegnelse for region i Belgien, tidligere kendt for sine mange kulminer) og gennem hele min ungdom er blevet konfronteret med uretfærdighed og fattigdom og dels fordi jeg på helt nært hold kom til at se alt hvad socialistisk arbejde kunne bringe dem hvis eneste rigdom er deres stræben. Jeg er forblevet kæmpende socialist fordi jeg er dybt overbevist om at der – til trods for alt hvad der er sket – stadig er lang vej til større retfærdighed og forbedrede levevilkår for det store flertal af befolkningen. Den uretfærdige fordeling af rigdom, ulighederne i leveforholdene, de unges angst for fremtiden: så mange skævheder i samfundet som jeg er overbevist om at kun socialismen kan klare.

Men jeg er altså også – som tidligere – stadig en kæmpende wal-

loner for jeg tror at den politiske minimering af vores region inden for den forenede belgiske stat udgør en væsentlig hindring for dens økonomiske genrejsning. Derfor betragter jeg tilførelsen af yderligere ressourcer og produktionsmidler som en væsentlig betingelse for Valloniens genfødsel.

Efter min mening er kampen for regionalisering blot et lovgivningsmæssigt spørgsmål, der omfatter nogle få komplicerede og mere eller mindre formelle spørgsmål. Det drejer sig om en politisk, økonomisk og finansiell kamp, og det der er på spil er intet mindre end vores regions overlevelse.

Jeg mener selvfølgelig ikke at regionaliseringen er den mirakelkur som kan løse alle vore problemer med et slag.

Men jeg er på den anden side overbevist om at det er et værktøj uden hvilket kun ganske få ting fra nu af vil være mulige. Om ikke af anden grund så fordi wallonerne – så snart de begynder at bruge midlerne til deres genoprettelse – vil blive ansvarlige for deres fejltager og succeser og ikke længere vil være i stand til at retfærdiggøre deres vanskeligheder ved at tillægge andre dem.

I den henseende er jeg fuldstændig enig med min ven André Cools når han siger at regionalisering repræsenterer ansvarlighed og værdighed. Og jeg tror, ligesom han også gør, at uden ansvarlighed og værdighed, to begreber som det også kræver en indsats at realisere, kan der ikke ske nogen genoprettelse.”

Hvad er Deres holdning til én fælles stat?

“Hvad jeg lige har sagt gælder for en stor del også for dette spørgsmål.

Faktisk er der ingen tvivl om at jeg føler et dybt engagement både i et socialt og et regionalt fællesskab. Men hvad jeg også føler – og det er en relativt ny følelse hos mig ligesom det utvivlsomt er hos mange wallonere og befolkningen i Bruxelles – er at jeg tilhører et belgisk fransktalende samfund. Og hvis jeg siger det – i hvert fald

for mit eget vedkommende – er denne følelse af at høre til blevet tydeligere i de sidste år. Det skyldes at den udspringer af en indre oplevelse af en ny solidaritet mellem wallonerne og den fransktalende befolkning i Bruxelles.

Denne solidaritet er naturligvis baseret på veletablerede faktorer: fællesskabet om sproget og – gennem det – følelsen af at høre til en og samme kultur, noget der går langt ud over statsgrænserne. Men jeg tror at to relativt ny faktorer har forstærket denne følelse i løbet af de sidste skal vi sige ti år eller så.

Først er der den nu virkelig permanente konfrontation med det andet store kulturelle fællesskab i landet, en majoritet som er blevet mere og mere selvsikker og mere og mere dominerende. Det tror jeg har givet anledning til en større bevidsthed hos wallonerne og den fransktalende befolkning i Bruxelles om at holde sammen og danne fælles front mod styrken og solidariteten i det flamske fællesskab.

For det andet er der en stadig tydeligere opfattelse af at interesserne i den wallonske region og Bruxelles regionen er tæt sammenhængede. Begge oplever klart resultaterne af den samme krise. Det gælder med hensyn til beskæftigelse, demografi, aldersproblemer eller manglende tilpasning af industrielle strukturer. Hver især prøver de at opnå de institutionelle og økonomiske midler der er nødvendige til nyskabelser. Begge er fra nu af involveret i den samme kamp, med de samme politiske modsætninger og de samme objektive vanskeligheder.”

Hvad betyder sproget for Dem?

“Det er jo en banalitet at sige at sprog ikke kan adskilles fra tanke.

Sprog er ikke kun middel til at udtrykke følelser, stemninger og tanker over for andre. Det er også på grund af dets indflydelse på vore mentale strukturer, en måde at opleve virkeligheden, at fatte verden på.

Derfor tror jeg at det er det fundamentale element i alle former

for kultur. For den enkelte er følelsen af at høre til i et bestemt sprogligt samfund til syvende og sidst bevidstheden om at tilhøre et bestemt kulturelt samfund og i høj grad en form for civilisation. For en nation er dette at forsvare sit sprog derfor det samme som at forsvare sin egen identitet.

Jeg opfatter selvfølgelig ikke dette forsvar for ens eget sprog som et tilbageskridt ind i en selv. Tværtimod tror jeg at forsvaret for ens identitet nødvendigvis må ledsages af en imødekomende attitude over for andre kulturer og en interesse og respekt for dem. At forsvare sit sprog og sin kulturelle identitet og på samme tid forholde sig åben over for alt hvad der kan komme andre steder fra, er i sidste ende at kæmpe for respekten for menneskelig civilisation i al dens forskellighed og rigdom.

Hvordan kan man så forklare at den nuværende situation er så spændt, og hvordan er det blevet sådan?

Jeg tror at den spænding vi nu oplever over hele landet, først og fremmest må skyldes en manglende forbindelse mellem landets institutionelle strukturer og de sociale og økonomiske realiteter. Med andre ord: jeg er dybt overbevist om at enhedsstaten ikke længere svarer til eksistensen af tre regioner inden for vores land hver med solidt tag i deres egne socio-økonomiske realiteter, og to store områder som er adskilt fra hinanden med hver sit sprog og hver sin mentalitet.

Derfor føler jeg at vores land har nået et kritisk punkt hvor dets overlevelse afhænger af dets evne til at tilpasse sine strukturer og funktioner til dets kulturelle, sociale og økonomiske virkelighed.

Denne tilpasning kan naturligvis ikke opnås medmindre der er et tilstrækkeligt antal politikere på begge sider af sprogrænsen som har det nødvendige mod til at acceptere de kompromiser som er nødvendige for at opretholde den samfundsmæssige balance. Dette mod forudsætter respekten for andre, og det igen forudsætter at

man respekterer de signaler der er givet. Man behøver blot at tænke på at det lykkedes for Kommissionen bag grundloven af 1970 at opnå et kompromis mellem kravene fra den flamske bevægelse og dem fra regionaliseringsbevægelserne fra Wallonien og Bruxelles.

For de førstnævnte sikrede den kulturel autonomi i henhold til § 59b i grundloven, noget der blev gennemført så tidligt som 1971.

For de sidstnævnte lovede den regionalisering således som det er beskrevet i § 107 d. I de forløbne ti år (1970-80) er dette løfte ganske vist ikke blevet indfriet til trods for at mange aftaler er indgået men lige så hurtigt brudt. Og selv i dag bliver det mødt med modstand hos mange af de politikere der kommer fra den nordlige halvdel af landet. Denne ubalance og mangel på på politisk vilje til imødekommelse af indgåede aftaler kan vi ikke fortsat acceptere.

Hvad vil være fellesnævneren for den form for belgisk nation hvor landets andre kulturelle bevægelser er sat ud af spillet?

Personligt tror jeg på eksistensen af en belgisk virkelighed formet gennem mere end 150 års fælles historie hvor man sammen har gennemgået mange prøvelser og trængsler.

Vores land består ganske vist af to forskellige folkeslag. Men det der forener dem, er absolut ikke uvæsentligt: der er stadig i dag en særlig belgisk måde at arbejde og handle på, en belgisk måde at definere sig selv på i det store kor af europæiske folkeslag.

Derfor betragter jeg den belgiske stats overlevelse som både ønskværdig og realistisk.

Men jeg vil gerne gentage de objektive krav om en reform af vore institutioner idet der tages hensyn til regional og kulturel autonomi. En sådan reform er den eneste måde hvorpå vi kan etablere et nyt grundlag for gensidig fortrolighed og tillid uden hvilket en fælles tilværelse overhovedet ikke vil være mulig.

Jeg ser denne opgave som vanskelig men også som yderst påtrængende, noget som i sidste ende beror på velvilje og forståelse hos

vore politikere, både dem vi har i dag men også i høj grad dem vi får i fremtiden.

OVERSAT AF GEORG SØNDERGAARD FRA *150 YEARS OF COMMUNITIES AND
CULUTURES IN BELGIUM, 1830-1980.*